

Gymnasieungdomars studieintresse Läsåret 2005/06

UF0513

I denna beskrivning redovisas först allmänna och legala uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
A Administrativa och legala uppgifter	2
A.1 Ämnesområde.....	2
A.2 Statistikområde.....	2
A.3 SOS-klassificering.....	2
A.4 Statistikansvarig.....	2
A.5 Statistikproducent.....	3
A.6 Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8 Gallringsföreskrifter	3
A.9 EU-reglering	3
A.10 Syfte och historik.....	3
A.11 Statistik användning.....	4
A.12 Uppläggning och genomförande.....	4
A.13 Internationell rapportering	5
A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar.....	5
B Kvalitetsdeklaration	5
B.0 Inledning	5
B.1 Innehåll	6
1.1 Statistiska målstorheter	6
1.1.1 Objekt och population	6
1.1.2 Variabler	6
1.1.3 Statistiska mått	7
1.1.4 Redovisningsgrupper	7
1.1.5 Referenstider	7
B.2 Tillförlitlighet.....	8
2.1 Tillförlitlighet totalt	8
2.2 Osäkerhetskällor	8
Mätförfarandet.....	12
Indikationer på mätproblem.....	12
Effekter på statistiken.....	12
2.3 Redovisning av osäkerhetsmått	15

<i>B.3</i>	<i>Aktualitet</i>	15
3.1	Frekvens	15
3.2	Framställningstid	15
3.3	Punktlighet	15
<i>B.4</i>	<i>Jämförbarhet och sam användbarhet</i>	16
4.1	Jämförbarhet över tiden	16
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	17
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	17
<i>B.5</i>	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	17
5.1	Spridningsformer	17
5.2	Presentation	17
5.3	Dokumentation	17
5.4	Tillgång till primärmaterial	17
5.5	Uppl ynningstjänster	17

A Administrativa och legala uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Utbildning och forskning

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Befolkningens utbildning

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS) Ja

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se http://www.scb.se/templates/Standard_55322.asp

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: SCB
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostersgatan 23
Kontaktperson: Daniel Samuelsson
Telefon: 019 - 17 65 17
Telefax: 019 - 17 70 82
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

A.5 Statistikproducent

<i>Myndighet/organisation:</i>	SCB
<i>Postadress:</i>	701 89 Örebro
<i>Besöksadress:</i>	Klostergatan 23
<i>Kontaktperson:</i>	Daniel Samuelsson
<i>Telefon:</i>	019 - 17 65 17
<i>Telefax:</i>	019 - 17 70 82
<i>E-post:</i>	fornamn.efternamn@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99).

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Registret avidentifieras efter insamlingen och sparas i SCB: s arkiv.

A.9 EU-reglering

EU-reglering saknas.

A.10 Syfte och historik

Syfte

Gymnasieungdomars studieintresse skall belysa intresset för att börja på högskolan bland gymnasieelever och hur intresset förändras över tiden.

De viktigaste målstorheterna var:

- Planer på högskolestudier inom tre år
- Planerad utbildningsinriktning på högskolestudierna

De viktigaste redovisningsgrupperna var gymnasieprogram och kön.

Historik

SCB genomförde den första undersökningen om gymnasieungdomars studieintresse under våren 1993 bland de elever som gick i gymnasieskolans avgångsklasser läsåret 1992/93. Nästa undersökning gjordes på hösten samma år, bland elever i gymnasieskolans avgångsklasser läsåret 1993/94. Syftet med att ändra referensperiod från vårtermin till hösttermin var att kunna presentera statistiken tidigare. Mellan läsåren 1993/94 och 2003/04 genomfördes undersökningen varje år. Därefter har den endast genomförts vartannat år.

A.11 Statistikanvändning

De viktigaste användarna av statistiken är universitet och högskolor, Högskoleverket och Utbildnings- och kulturdepartementet. Statistiken används som underlag för information om samt planering av utbildningsprogram och kurser.

Innehållet i undersökningen beslutades i samråd med Programrådet för statistik och prognoser om utbildning och arbetsmarknad, som inkluderar representanter från Högskoleverket, Skolverket, AMS, NUTEK, Stockholms universitet, Myndigheten för skolutveckling, Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, Näringsdepartementet samt Utbildnings- och kulturdepartementet.

A.12 Uppläggning och genomförande

Formulering av frågor

SCB har formulerat frågorna i undersökningen i samråd med statistikanvändarna. Merparten av frågorna är återanvända från tidigare år. Blanketten var frysidaig och innehöll 14 nummerade frågor, några av dem hade delfrågor vilket genererade totalt 24 frågor.

Frågan som mäter den viktigaste målstorheten har följande formulering:

1. ” Har du planer på att börja läsa på universitet eller högskola **inom de närmaste tre åren**?

- Ja → **Gå till fråga 3**
- Nej → **Gå till fråga 2**
- Vet inte → **Tack för ditt svar!**

Population och urval

Undersökningens rampopulation bestod av personer som gick årskurs 2 läsåret 2004/05. Rampopulationen hämtades från Skolverkets elevregister. Eftersom registret över elever i årskurs 3 läsåret 2005/06 inte var färdigt när undersökningen genomfördes på hösten, användes registret över elever i årskurs 2 under läsåret 2004/05 som urvalsram. Årskurs 3-registret var dock klart i samband med statistikframställningen. Detta register utnyttjades för att korrigera för täckningsbristerna. Årskurs 2-registret omfattade 104 005 personer. Årskurs 3-registret omfattar 100 096 personer. Rampopulationen stratifieras på region (NUTS), programgrupp (NV, SP, TE och övriga program) samt kön.

Urvalsstorleken i denna undersökning var ungefär 6 600, vilket bedömdes ge tillräcklig precision i skattningarna av de viktigaste målstorheterna. Det förekom dock regionala tillägg på uppdrag som gjorde att den slutliga urvalsstorleken blev större (t.ex. 8 160 i 2006 års).

Datinsamling

Gymnasieungdomars studieintresse genomfördes som en postenkät. Den första omgången med frågeblanketter skickades ut den 4 oktober 2005. Tack- och

påminnelsekort skickades den 13 oktober, ett påminnelsebrev med ny blankett den 25 oktober och en påminnelse med ny blankett den 15 november. Insamlingen avslutades i mitten av december.

A.13 Internationell rapportering

Ingen internationell rapportering sker.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inga förändringar för de kommande undersökningarna är inplanerade.

B Kvalitetsdeklaration

SCB deklarerar kvaliteten i sina undersökningar enligt ett kvalitetsbegrepp som består av fem huvudkomponenter:

- (1) **Innehåll**, som framför allt gäller statistikens målstorheter.
- (2) **Tillförlitlighet**, som avser osäkerhetskällor och hur dessa påverkar statistiken.
- (3) **Aktualitet**, som omfattar tidsaspekter som spelar roll för hur väl statistiken beskriver nuläget.
- (4) **Jämförbarhet och sam användbarhet**, som avser möjligheter till jämförelser, över tiden och mellan grupper, samt till att använda statistiken tillsammans med annan statistik.
- (5) **Tillgänglighet och förståelighet**, som avser statistikens fysiska tillgänglighet och dess förståelighet.

I SCB:s MIS 2001:1 Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik ges generella beskrivningar och definitioner av SCB:s kvalitetsbegrepp och de olika kvalitetskomponenterna, se http://www.scb.se/Grupp/Metod/Dokument/QM_Kombinat.pdf

B.0 Inledning

Denna statistik redovisar intresset för högskolestudier inom tre år bland elever på gymnasieskolans avgångsklasser läsåret 2005/06. Statistiken baserades på uppgifter som samlades in via postenkäter till ett urval bestående av 8 160 elever. Undersökningen har genomförts sedan läsåret 1993/94. Fram tills läsåret 2003/04 genomfördes undersökningen varje år, därefter har den genomförts vartannat år.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

De viktigaste målstorheterna i undersökningen var:

- Andel av eleverna i gymnasieskolans avgångsklasser läsåret 2005/06 som planerade att påbörja högskolestudier inom tre år.
- Andel av de studieintresserade eleverna som planerade att läsa inom en viss utbildningsinriktning.
- Andel av de studieintresserade eleverna som planerade att läsa vid ett visst universitet eller en viss högskola.

1.1.1 Objekt och population

Objekt

Statistikens objekt var individer.

Målpopulation

Målpopulationen utgjordes av de elever som gick sista året på gymnasieskolans nationella program, specialutformat program och international baccalaureate läsåret 2005/06.

1.1.2 Variabler

Variablerna insamlades dels via frågor i postenkät, dels via Skolverkets elevregister läsåret 2004/05 och Registret över totalbefolkningen med aktualitet september 2005.

Enkätvariabler

Nedan definieras de viktigaste enkätvariablerna. Övriga variabler finns definierade i enkäten som återfinns i [bilaga 1](#).

Planer på högskolestudier inom tre år: Undersökningsspersonen gjorde själv en bedömning utifrån fasta svarsalternativ om han/hon planerade att börja på högskolan. Endast ett alternativ fick anges. Svarsalternativen var;

- Ja
- Nej
- Vet inte

Planerad utbildningsinriktning på högskolestudierna: Här ingick de personer som svarade att de hade planer på att börja studera på högskolan inom tre år. Undersökningsspersonen gjorde själv en bedömning utifrån fasta svarsalternativ vilket ämnesområde han/hon planerade att börja studera. Endast ett alternativ fick anges. För att se svarsalternativen, se bilaga 1.

Planerat universitet/högskola där studierna skall bedrivas: Här ingick de personer som svarade att de hade planer på att börja studera på högskolan inom tre år. Undersökningsspersonen gjorde själv en bedömning utifrån fasta svarsalternativ vilket universitet/högskola han/hon planerade att studera vid. Endast ett alternativ fick anges. För att se svarsalternativen, se bilaga 1.

Registervariabler

Från Skolverkets elevregister läsåret 2004/05 hämtades uppgift om gymnasieprogram. Gymnasieprogram utgjordes av samtliga program inom gymnasieskolan förutom det individuella programmet. Det gjordes en gruppering av gymnasieprogram. De delades upp i naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet, teknikprogrammet samt övriga program.

I övriga program ingick: Barn- och fritidsprogrammet, Byggprogrammet, Elprogrammet, Energiprogrammet, Estetiska programmet, Fordonsprogrammet, Handels- och administrationsprogrammet, Hantverksprogrammet, Hotell- och restaurangprogrammet, Industriprogrammet, International baccalaureate, Livsmedelsprogrammet, Medieprogrammet, Naturbruksprogrammet samt Omvårdnadsprogrammet.

Specialutformade program låg under närliggande nationellt program.

Från registret över totalbefolkningen med aktualitet september 2005 hämtades personnummer, kön och hemkommun.

Indelningen av region (NUTS) gjordes med hjälp av registervariabeln hemkommun. Indelningen var Stockholms län, Östra Mellansverige, Småland med öarna, Sydsverige, Västsverige, Norra Mellansverige, Mellersta Norrland samt Övre Norrland. För mer info om NUTS-begreppet, se <http://www.scb.se/rg0111>.

1.1.3 Statistiska mått

De statistiska storheterna (parametrarna) utgjordes av **totaler** och **kvoter**.

De totaler som redovisades var skattat antal personer med en viss egenskap. Storheter av typen kvot redovisades främst i form av skattad andel personer med en viss egenskap. Skattningarna redovisades med ett flertal gruppindelningar, vilka beskrivs i avsnitt 1.1.4.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Statistiken redovisades på kön, gymnasieprogram (grupperat) samt för enstaka frågor region (NUTS). Indelningen för gymnasieprogram och NUTS beskrivs under registervariabler.

Av sekretesskäl redovisades inte resultat som bygger på tre observationer eller färre. Skattningar med för stor urvalsosäkerhet redovisades inte.

1.1.5 Referenstagning

Referenstagning för objekt var elever i gymnasieskolans avgångsklasser läsåret 2005/06. Referensperioden för variablerna var hösten 2005.

1.2. Fullständighet

Användare har visat intresse för redovisning av resultaten på regional nivå (kommunnivå). Resultaten byggde på ett för litet urval för att detta ska kunna tillgodoses.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Ett statistikvärdes tillförlitlighet/osäkerhet beror på den totala avvikelsen (totala felet) mellan skattningen och målstorheten. Det totala felet kan beskrivas enligt följande:

Totala felet = Urvalsfel + Täckningsfel + Bortfallsfel + Mätfel + Bearbetningsfel

I denna undersökning förekom alla dessa fel i varierande utsträckning.

Det är under generella förutsättningar inte möjligt att på ett tillfredsställande sätt skatta det totala felets storlek. Under respektive avsnitt kan därför endast bedömningar om de olika felens effekt på skattningarna ges. I anslutning till punktskattningarna redovisas dock osäkerhetsintervall, som under vissa förutsättningar kan tolkas som 95 % -iga konfidensintervall (se avsnitt 2.2.1).

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Urval

Undersökningens rampopulation bestod av personer som gick årskurs 2 på gymnasieskolan läsåret 2004/05. Rampopulationen hämtades från Skolverkets elevregister läsåret 2004/05. Den omfattade 104 005 personer.

Rampopulationen stratifierades efter gymnasieprogram, kön och region. I huvudsak utgjordes den regionala stratifieringsvariabeln av NUTS, men inom vissa delar av riket användes en finare indelningsgrund. Anledning till detta är att ett antal uppdragsundersökningar, som genomfördes i syfte att ge förstärkt information på lägre regional nivå än NUTS, samordnades med den ordinarie undersökningen. Totalt bildades 104 strata. Storleken på urvalet var sammanlagt 8 160 personer. Vid bestämningen av urvalsstorleken togs hänsyn till det förväntade bortfallet.

I varje stratum drogs ett obundet slumpmässigt urval. Urvalet fördelades så att felmarginalen för huvudfråga 1 (andelen studieintresserade) var lika stor i alla stratum, baserat på kännedom om skattningarnas ungefärliga storlek från tidigare undersökningar.

Estimation

För att skatta målstorheterna användes ett estimationsförfarande som baserades

på s.k. kalibrerade uppräkningsvikter. Detta förfarande, som utnyttjar hjälpinformation i form av registervariabler, användes främst för att kompensera för den skevhet som kan förmodas uppstå till följd av de bortfalls- och täckningsproblem som förelåg men även för att reducera den slumpmässiga osäkerhet, den varians, som estimationsförfarandet var behäftat med.

I kalibreringen användes följande registervariabler (hjälpvariabler): Kön, region (NUTS), program, vårdnadshavarens födelse-land, vårdnadshavarens utbildningsnivå, vårdnadshavarens civilstånd, slutbetyg i årskurs 9. Särskilt vårdnadshavarens utbildningsnivå och slutbetyg i årskurs 9 har visat sig vara starka variabler. Se vidare Gustafsson och Lundström (2003).

Var och en av de hjälpvariabler som användes i kalibreringen har valts utifrån minst ett av följande tre kriterier:

- (i) de samvarierar med svarsbenägenheten
- (ii) samvarierar med (viktiga) undersökningsvariabler
- (iii) avgränsar (viktiga) redovisningsgrupper

I synnerhet var det punkterna (i) och (iii) som varit vägledande. Om punkt (i) är uppfylld kan man förvänta sig att användandet av kalibrerade vikter leder till en reduktion av bortfallsskevhets. Är punkt (ii) uppfylld bör såväl variansen (samplingvarians + bortfallssvarians) som bortfallsskevheten reduceras för estimatorer baserade på de (viktiga) undersökningsvariablerna. Slutligen, om punkt (iii) är uppfylld bör variansen (samplingvarians + bortfallssvarians) minska för estimatorer av storheter definierade på redovisningsgruppsnivå.

För att reducera för den täckningskevhets som uppstod till följd av den täckningsproblematik som förelåg, har de totaler som användes för att fastställa de kalibrerade vikterna hämtats från det uppdaterade registret för årskurs 3. Detta förfarande bygger på ett implicit, icke kontrollerbart, modellantagande om hur undersökningsvariablerna var relaterade till kalibreringsvariablerna.

De kalibrerade vikterna har den egenskapen att de vid skattning av populations-totalen, för var och en av de registervariabler som användes i kalibreringssyfte, resulterar i en skattning som överensstämmer exakt med den registertotal som användes då de kalibrerade vikterna beräknades. Detta innebär bl.a. att antals-skattningar för kalibreringsvariablerna kommer att överensstämma med de storheter som kan beräknades utifrån Skolverkets elevregister läsåret 2005/06.

Osäkerhetsintervall beräknas enligt formeln för nominellt 95-procentiga konfidensintervall:

$$\text{punktskattning} \pm 1,96 * (\text{skattning av estimatorns medelfel})$$

där såväl punkt- som medelfelsskattningen beräknas med hjälp av ett av SCB egenutvecklat program, CLAN97. Under förutsättning att stickprovsstorleken är stor samt

- (i) att den estimator som används är approximativt väntevärdesriktig, dvs. icke-skev
- (ii) att estimatorns varians endast beror av samplingvariansen och bortfallsvariansen

och

- (iii) att den hjälpinformation som används i kalibreringen är starkt korrelerad med de okända svarssannolikheterna

gäller att intervallet har en faktisk konfidensgrad på ca 95 procent, dvs. under förutsättningarna är sannolikheten ca 95 procent att man med det använda urvals- och skattningsförfarandet erhåller ett intervall som täcker in den sökta storheten.

Naturligtvis är inte samtliga ovanstående förutsättningar perfekt uppfyllda i praktiken. Även om hjälpvariablerna är klokt valda kommer estimatorn att vara behäftad med viss skevhet, delvis till följd av kvarstående bortfalls- och täckningsfel men också till följd av andra fel av systematisk karaktär. Vidare är det troligt att estimatorns varians underskattas. Utöver samplingvariansen och bortfallsvariansen tillkommer även ett variansbidrag från andra osäkerhetskällor av slumpmässig natur, men vanligtvis kan endast en del av detta variansbidrag "fångas upp" av den varians estimator som används. Tyvärr är det inte möjligt att avgöra i vilken utsträckning som avvikelser från förutsättningarna ovan föreligger och vilka effekter dessa avvikelser får för tolkningen av de osäkerhetsintervall som presenteras i termer av empirisk konfidensgrad. En rekommendation är dock att man bör vara försiktig med att tolka de presenterade intervallen som regelrätta konfidensintervall.

2.2.2 Ramtäckning

Målpopulationen var de elever som gick i årskurs 3 läsåret 2005/06. I rampopulationen ingick de elever som gick i årskurs 2 på gymnasieskolan läsåret 2004/05. Anledningen till att ett årsgammalt register användes för att skapa ramen var att det aktuella inte var klart när undersökningen genomfördes.

I och med att rampopulationen skilde sig från målpopulationen förekom täckningsbrister i denna undersökning. Övertäckningen, dvs. enheter i rampopulationen som inte tillhör målpopulationen, utgjordes av elever som avbrutit eller gjort uppehåll i sina studier under eller efter årskurs 2. Undertäckningen, dvs. enheter i målpopulationen som inte finns med i rampopulationen, utgjordes av elever som hade studieuppehåll läsåret 2004/05, men som hade återupptagit sina gymnasiestudier ett år senare.

I syfte att justera för de täckningsbrister som fanns i undersökningen användes årskurs 3-registret vid statistikframställningen. En matchning mellan årskurs 2-registret och årskurs 3-registret visade följande:

- 6,9 procent av de elever som fanns i rampopulationen (årskurs 2-registret) fanns inte med i årskurs 3-registret. Dessa elever har definierats som övertäckning.
- 3,3 procent av de elever som ingick i årskurs 3-registret fanns inte med i rampopulationen (årskurs 2-registret). Dessa elever har definierats som undertäckning.
- 96 843 elever ingick i både årskurs 2- och årskurs 3-registret

Genom att kalibrera mot hjälptotaler från årskurs 3-registret i estimationen gjordes ett försök att justera för de täckningsbrister som uppstod i och med att urvalet drogs ifrån årskurs 2-registret. Kvarstående täckningsbrister och dess effekt på andelsskattningarna var svåra att bedöma då ingen särskild studie gjorts av täckningsfel.

2.2.3 Mätning

Mätförfarandet

Undersökningen har genomförts som en **postenkät** till personer som gick sista året på gymnasieskolan. Det fanns både frågor med fasta och öppna svarsalternativ. För mer information om utseende och innehåll i enkäten, se bilaga 1. Den första undersökningen av liknande karaktär gjordes 1993. Erfarenheter av hur frågorna fungerat i de tidigare undersökningarna har tagits till vara och justeringar/förbättringar har gjorts vid behov. Inför förra undersökningstillfället (2003) gjordes en del förändringar i enkäten. Inget mättekniskt test har gjorts sedan dessa förändringar infördes.

Till årets undersökning fick en delgrupp av urvalet (1 500 personer) möjlighet att svara på enkäten med hjälp av internet. Tillsammans med den ordinarie postenkäten medföljde ett brev som beskrev tillvägagångssättet om man ville svara på internet. Denna grupp kunde med andra ord lämna sina svar genom den ordinarie postenkäten eller genom enkäten på internet. Utfallet av detta försök att svara på internet kommer att presenteras i en rapport juni 2006.

Indikationer på mätproblem

Det har inte gjorts några studier över eventuella mätfel. Det förekom att en del uppgifter som lämnats på de öppna svarsalternativen var för knapphändiga för att kunna kodas.

Det fanns ingen fråga som fick en nämnvärt stor andel svarande för alternativen "annat" eller "övrigt". Detta alternativ fanns med för att inte tvinga in respondenterna på svarsalternativ. Skulle någon fråga ha en hög andel svar för dessa alternativ skulle det kunna innebära problem med att tolka resultaten.

Enkäten innehöll inga frågor som kunde bedömas som särskilt känsliga.

Effekter på statistiken

Ingen mätfelsstudie har gjorts, därför var det svårt att göra en bedömning av effekterna på resultaten. Det fanns dock inga indikationer på att det fanns speciellt stora problem i någon grupp av populationen, exempelvis så verkade partiella bortfallet fördela sig slumpmässigt över redovisningsgrupperna.

2.2.4 Svartsbortfall

Svartsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värden på en eller flera observationsvariabler (ex. registervariabler eller enkätfrågor) i en undersökning inte kan inhämtas.

- Saknas alla värden för en individ är det fråga om **objektsbortfall**.
- Saknas enbart vissa värden, handlar det om **partiellt bortfall**.

Objektsbortfall

Följande vägda bortfallsmått har använts vid beräkning av objektsbortfallets storlek:

$$\text{Bortfallsandel} = 1 - \frac{\sum_S d_k}{\sum_S d_k + \sum_B d_k + u \sum_O d_k},$$

där d_k är designvikten, dvs. en vikt som tar hänsyn till urvalsdesignen och u är andelen med okänd status som tillhör målpopulationen. Här har u satts lika med 0,876, vilket innebär att bortfallsmåttet har beräknats med antagandet att 87,6 procent ej avhörda i bortfallet tillhör målpopulationen.

Summeringarna i detta bortfallsmått har gjorts över följande delmängder:

- S: Element tillhörande målpopulationen för vilka fullständiga eller partiella svar erhållits.
- B: Element tillhörande målpopulationen som utgör objektsbortfall.
- O: Element vars målpopulationsstatus är okänd (i detta fall ej avhörda).

Objektsbortfall för viktiga redovisningsgrupper (%)

Redovisningsgrupp	Objektsbortfallets storlek (%)
Totalt	31,8
Kön	
Kvinnor	24,6
Män	39,0
Gymnasieprogram	
Naturvetenskapsprogrammet	21,0
Samhällsvetenskapsprogrammet	28,9
Teknikprogrammet	33,9
Övriga program	35,8

Åtgärder för att reducera bortfallet

SCB har använt en uppföljningsstrategi där målet varit att reducera bortfallet så mycket som möjligt. Den första omgången med frågeblanketter skickades ut den 4 oktober 2005. Tack- och påminnelsekort skickades den 13 oktober, ett påminnelsebrev med ny blankett den 25 oktober och en påminnelse med ny blankett den 15 november.

Andel objektsbortfall inför påminnelser (%)

Påminnelse 1	Påminnelse 2	Påminnelse 3
79,1	55,9	38,2

Nästan hela objektsbortfallet utgjordes av ej avhörda personer.

Partiellt bortfall

Partiellt bortfall kan bero på att frågan är svår att förstå, är känslig, att uppgiftslämnaren glömmer att besvara frågan, att lämpligt alternativ saknas eller att instruktionerna vid hoppfrågor misstolkas. Till partiellt bortfall räknas även dubbelmarkeringar och svar som inte kan tydas. I denna undersökning uppgick det partiella bortfallet till mellan 1 och 5 procent för de flesta frågor.

Metoder för bortfallskompensation

För att kompensera för objektsbortfallet har en *kalibreringsestimator* använts (se avsnittet om urval och estimation).

Om bortfallet skiljer sig från de svarande med avseende på undersökningsvariablerna så kan skattningarna som grundar sig på enbart de svarande bli skeva. Om exempelvis de svarande till högre andel vill påbörja högskolestudier än de som inte svarat finns risk för överskattning av andelen som planerar att påbörja högskolestudier.

För att försöka reducera eventuella bortfallsskevheter har vikter beräknats med hjälp av kalibrering. Storleken på kvarstående skevheter orsakade av bortfallet är dock svåra att mäta.

Bortfallsstudie med hjälp av registervariabler

Det har inte gjorts någon djupare bortfallsstudie med hjälp av registervariabler.

2.2.5 Bearbetning

Dataregistrering och kodning

Registrering av data skedde genom att inkomna enkäter lästes in maskinellt (skanning). Skanningprogrammet kontrollerade så att valida värden registrerades vid skanningen. De värden som föll ut som fel i dessa kontroller rättades upp manuellt med stöd av skanningprogrammet, s.k. verifiering. Programvaran som användes för skanning och verifiering var Eyes & Hands.

Eftersom nästan alla variabler i undersökningen var kategoriska med slutna svarsalternativ bör inte skanningen gett upphov till några stora fel vid registrering av data. Givetvis uppstår dock fel, därför genomförs granskning av skannade data (se avsnitt granskning och rättning).

Ingen kodning görs numera i undersökningen.

Granskning och rättning

Efter verifieringen gjordes ytterligare kontroller av registrerade data. Logiska kontroller gjordes så att svar på olika frågor inte var orimliga i förhållande till varandra. I de fall där endast ett svarsalternativ var tillåtet kontrolleras så att inte dubbelmarkeringar fanns. Rättning av dubbelmarkeringar för kategoriska variabler skedde efter en viss prioritetsordning. I vissa fall skedde rättningen

utifrån svaren på andra frågor i enkäten. Eftersom antalet upprättningar i denna undersökning var litet bedömdes effekterna på de slutliga skattningarna som relativt små.

Partiellt bortfall (saknade värden) redovisades i en egen kategori när statistiken publicerades. Ingen imputering av saknade värden gjordes.

Framställning av resultat

Punktskattningar och konfidensintervall har beräknats med hjälp av ett av SCB egenutvecklat estimationsprogram, CLAN97. Skattningarna har förts över till Excel där ytterligare bearbetningar har gjorts för att skapa de tabeller som sedan har publicerats i form av ett Statistiskt Meddelande, serie UF 36.

Det är svårt att bedöma effekten av de fel som kan uppstå vid bearbetningen. Ingen studie har gjorts för att försöka bedöma storleken av denna felkälla.

2.2.6 Modellantaganden

Statistiken beror inte av andra modellantaganden än de som tidigare angivits under avsnitten 2.2.1 och 2.2.2.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

För samtliga skattningar i samtliga tabeller redovisades osäkerhetsintervall, som under vissa förutsättningar kan tolkas som 95 % -iga konfidensintervall (se avsnitt 2.2.1).

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Undersökningen genomförs och publiceras vartannat år.

3.2 Framställningstid

Referensperiod för huvudsakliga parametrar i undersökningen var hösten 2005. Statistiken publicerades den 4 april 2006.

3.3 Punktlighet

Statistiken publicerades enligt tidsplanen.

B.4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Till 2003 års undersökning gjordes en förändring i enkäten. I den viktigaste frågan om intresset för högskolestudier ändrades bland annat ett av svarsalternativen. Nedan följer en fullständig redovisning av förändringarna i frågan om intresset för högskolestudier.

Ny blankett (2003 och senare)

1. Har du planer på att börja läsa på universitet eller högskola inom de närmaste tre åren?	☐ 1 Ja	→ Gå till fråga 3
	☐ 2 Nej	→ Gå till fråga 2
	☐ 3 Vet inte	→ Tack för ditt svar! Skicka in blanketten till SCB.

Gammal blankett (2002 och tidigare)

1. Har du planer på att börja läsa på universitet eller högskola inom de närmaste tre åren?	☐ 1 Ja	→ Gå till fråga 3
	☐ 2 Jag har inte bestämt mig än	→ Gå till fråga 3
	☐ 3 Nej	→ Gå till fråga 2

Dessa förändringar fick till följd att andelen som var intresserade att läsa på högskolan inom tre år ökade kraftigt (en kontrollgrupp som fick den gamla blanketten användes i undersökningen). Av de elever som fick den nya blanketten (2003 års och senare) planerade **60 procent** att läsa vidare på högskolan inom de närmaste tre åren. Motsvarande andel som fick den gamla blanketten (2002 års och tidigare) var endast **50 procent**. Skillnaden är statistiskt säkerställd.

Detta innebär att inga jämförelser kan göras mellan undersökningar gjorda innan 2003 och efter 2003 i fråga om gymnasieelevernas studieintresse. Det visade sig att nästintill all ökning i studieintresset (2003 var studieintresset 60 % och 2002 var det 49 %) kunde hänföras till förändringen i frågekonstruktionen. Däremot kan jämförelser med 2003 års undersökning och senare göras.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Full jämförbarhet mellan grupper föreligger inom ramen för undersökningen. Vad gäller andra undersökningar som studerar gymnasieelevers intresse för högre studier finns det en undersökning som behandlar ämnet, nämligen ungdomsbarometern (<http://www.cosmosmedia.se/ungdomsbarometern/>). Däremot finns ingen kännedom om motsvarande undersökningar utomlands.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Sammanvändbarhet med annan utbildningsstatistik är möjlig. Genom att utnyttja SCB:s registerstatistik om övergången från gymnasieskolan till högskolan ges möjlighet att få uppfattning om andelen gymnasieelever som inte fullföljer sina studieplaner.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiken publicerades i Statistiska meddelanden, serie UF 36. På SCB:s hemsida finns också utgivna pressmeddelanden och en länk till Sveriges statistiska databaser (SSD). Delar av statistiken publicerades också i Utbildningsstatistisk årsbok och Fickskolan.

5.2 Presentation

Statistiken presenterades i form av tabeller, diagram och text.

5.3 Dokumentation

Undersökningen dokumenterades i SCB:s dokumentationsverktyg SCBDOK.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Primärdata för enskilda individer finns sparade för samtliga undersökningsår. Specialbearbetningar kan utföras på uppdragsbasis. Forskare, utredare m.fl. kan få tillgång till avidentifierat material efter en särskild prövning.

5.5 Upplysningstjänster

Daniel Samuelsson, enheten för utbildning och arbetsmarknadsstatistik vid SCB.
Telefon: 019-17 65 17
Fax: 019-17 70 82
e-post: fornamn.efternamn@scb.se